

3) Dajatev za vojno se sme zahtevati le toliko, kolikor je neobhodno potrebno in od vsakega zavezanca samo v tisti meri, kolikor mu jo je mogoče izpolnjevati" (§ 22) „Kdor ima stvari, ki morejo služiti v živež, je dolžan prepustiti te stvari vojakom. Vojašvo more take stvari zahtevati potem županstva, (torej ne na lastno roko), kateremu more naložiti, da jih da pripeljati na določen kraj. Odškodnina se določi po povprečnih tržnih cenah.“ (§ 27) „Če se mu di, morejo zahtevati vojaški poveljniki ali vojaške oblasti vojne dajatve kar po politični oblasti, v izrednih slučajih po občini sami.“ Iz teh postavnih določil je torej razvidno, da posamezni vojak ne more rekvirirati zabele ali kake druge reči, ampak more to storiti edino potem politične oblasti ali župana.

Prošnje na merodajne oblasti.

Piše P. D. iz Dramelj.

Velika so bremena, ki jih je naložila vojska na rame ubogega kmeta: krvni davek in z njim v zvezi pomanjkanje delavcev-pojedelcev, rekvizicija živil in drugih kmetu težko pogrešanih predmetov, najrazličnejše kmeta zadevajoče odredbe in kazni itd. Ni moj namen godrajati in oporekati tem in enakim, v sedanjem času celo potrebnim odredbam, pač pa želim tukaj izraziti nekatere kmečke želje v nadi, da najdejo odmev pri merodajnih krogih.

1. Vnovčenje in rekvizicija živil. Znano je, da je v Gradcu pred kratkim pričela delovati vnovčevalnica za živino, ki ima namen, civilno prebivalstvo in vojaštvo v deželi oskrbeti z mesom in na fronto pošiljati določeno število živine. — Kupci, imenovani od vnovčevalnice, imajo pravico in dolžnost, živinoprodajalcu odtegniti 25 kg pri govedu kot odbitek. Da pa ta oblika odbitka ne odgovarja dajanskim razmeram, hočem tukaj dokazati. Živinorejec bo prodal vnovčevalnici n. pr. telico, ki tehta 330 kg; odtegnilo se mu bo 25 kg, to je dobrih osem odstotkov teže. Drugi živinorejec bo pa prodal vola re-cimo 600 kg težkega; odpadlo mu bo 25 kg, to je zaokroženo štiri odstotke. Iz tega je razvidno, da ta določba ne bo umestna in bo občutno zadela prodajalca manjše živine, pri kateri je dobiček že po naravi nižji, nego pri veliki in težki živini. Temu nedostatku bi se pa odpravilo na ta način, da se odbitek določi po odstotkih teže. Po mojem mnenju bi odbitek 5% odgovarjal popolnoma obema strankama, prodajalcu in živinoprometnemu zavodu. Pri vsakih 100 kg žive teže bi bilo torej 5 kg odbitka, pri vsakih 10 kg ½ kg; na tej podlagi si lahko vsak kmet takoj izračuna, koliko kilogramov odpade pri prodanem živinčetu. Ako pa bi odstotni postavki bil 4%, bi to bilo za živinorejca tem primernejše. V zadevi rekvizicije živine pa prosimo kmetje, naj vnovčevalnica kupovalcem naroči, da se isti ozirajo na razmere in potrebe kmeta. Če ne bomo imeli potrebne živine, ne bomo mogli obdelovati polja, ne bo gnoja, ki ga tako krvavo potrebujemo na polju, travniku, v vinogradu in v sado-nosniku. Prepričan sem, da sedaj, ko se dobro plačva živino vsak kmet rad proda in ponudi kupovalcu, v kolikor je neobhodno ne potrebuje. Hudo zadene kmeta tudi odredba, da se z živino sme kupčevati le edino na sejmu, v kolikor ne pride v poštev prodaja vnovčevalnici. Vzemimo, da je kmet-gospodar pri vo-jakih, doma pa žena sama z malimi otročiči. Nima človeka, ki bi ji gnal živinčce na sejm in če ga dobi, mu mora dobro plačati. Pa če je tudi gospodar doma,

Tam se je pogosto in dolgo izprekajal po solnce. In kmalu je z velikim veseljem opazil, da je rak popolnoma izginil. Profesor dr. Malgat pravi k tem uspehom solnce: „Kar ne doseže najspretejša roka zdravnikova, napravi solnce.“ Posebno moč ima solnce do raznih kožnih bolezni, n. pr. pri garjah. Že po prvem obsolnčenju se odločijo luščine in napravi se kmalu zdrava koža.

Tudi za slabo kri je solnce izvrstno zdravilo. Solnčne žarke rabijo z najboljšim uspehom za prede-bela ljudi, ki bi radi nekaj masti izgubili. Saj so tu-di reveži. Postiti se ne morejo, mast pa drugače ne gre doli. Dr. Vilje je tudi vodeničnega s solnčnimi žarki v 14 dneh popolnoma ozdravil. Revmatičnim solnce bolečine polajša. Po solnčnih kopelih je že večkrat trganje za dalj časa popolnoma izginilo. Slabo-krvnim manjka dobre rdeče krvi. Ti rdeči delci se na solnce hitro množijo. Za bledične in slabotne je torej solnce in hoja po solnce najboljše zdravilo.

Nekateri bolniki imajo veliko steklenic in praškov samih zdravil. Desetak za desetakom grā za draga zdravila. Marsikak revež da zadnje vinarje. In vendar ni nič boljše. Saj bi te množine zdravil še zdrav žolodec ne prenesel. Kakor vidite, imamo povsod, zlasti na deželi, najboljše zdravilno moč na raz-polago. Sami smo izkusili, kako po zimi, ko smo le bolj doma, telo oslabi in pridejo vsakovrstne bolezni. Ko se prične delo na polju, izgine vsa bolehnost!

Torej na solnce! Na solnce! Čemu bolnika do-ma zapirati? Steer je treba tudi ta božji dar, previdno rabiti, da nam ne bo v škodo. Pazite na prehlajenje! Pri pametni rabi pa solnčni žarki ne bodo ni-kdar škodovali.

koliko zatega časa se potraja s tem, da mora gnati živino na oddaljeni sejm; tudi si mora vzeti okrepčila, kar stane sedaj trikrat toliko, kakor pred vojsko. Pomagajte tukaj, merodajni krogi, da bo kmet smel prodati govedo tudi doma in se tako obvaroval nepotrebnih potov in stroškov.

2. Oddaja žita. Huda je sedaj za kmeta: sinove ima pri vojakih (če ni tudi sam v vojaški oh-leki), dninarjev je skrajno malo in samoumevno, da grede rajši delat tistemu, ki več plača in daje boljšo hrano. Pribijem, da kmet z ozirom na dninarje in na druge delavce, ki jim daje hrano, ne more izhajati z določeno mu množino moke (300 gramov moke na dan za eno osebo). V naših krajih n. pr. ima veliko kme-tov vinograde oddaljene čisto po eno uro od domače hiše. Ti vinogradi zahtevajo mnogo delavcev. Ker pa kmet vsled oddaljenosti od doma ne more donasiti de-lavcem tople hrane (pri vinogradu stoji navadno hi-ša brez peči), daje dninarjem samo kruh in pljačo in naravno je, da pri tem težkem delu ne more težakom kruha po teltnici deliti. Omenim še, da so cenilci ži-ta (zaupni možje) kot taki dostikrat nevešči, pa tudi veščaki nikakor ne morejo kar na oko, takorekoč mi-mogrede določiti, koliko kilogramov žita je v žitnici. (Isto velja tudi pri cenitvi drugih živil, krompirja, stročnic itd.) Iz tega sledi, da kmet navadno ne mo-re dati toliko živil, kakor se od njega zahteva in za-to prosimo politično oblast, da v zadevi oddaje živil proti nam postopa prizanesljivo in milo.

To so naše kmečke želje. Ne odklanjamo bre-men, ki nam jih nalaga vojska, prosimo samo, da se nam ista olajšajo, ker se v goraj omenjenih toč-kah lahko zgodi tako, da ne bodo interesi skupne do-movine prav nič prizadeti. Pomislite, merodajni kro-gi, da je sedaj v tej silni vojski, ko nam sovražnik zapira uvoz živil, največji interes države v tem, da ostane kmečki stan kot preživljatelj milijonskih ar-mad nezrahljan, trden in močen. V obstanku kmeta stoji obstanek države!

Kupčija živine po živino-prometnemu zavodu.

Piše se nam:

Od mnogih strani se izražajo od živinorejcev razne želje, katere bi naj uvaževale merodajne obla-sti. Tako n. pr. se marsikateri pritožujejo radi odbit-ka 25 kg pri vsaki glavi nasičene živine. Opozarja-mo kmetovalce, da se je v tem oziru že storil potre-ben korak od deželne komisije same, ki je vlado na-prosila, da spremeni teh 25 kg na 5% odbitka pri vsakem komažu, kar je gotovo razumno pravilnejše, ker se odbitek 25 kg pri mladi živini preveč razliku-je od odbitka pri volih. Upati je, da bo vojna oblast tej želji ugodila.

Nadalje se iz nekaterih krajev pritožujejo, da bi smeli prodajati živino le na sejmih, kar ovira pro-dajo, češ, da zamudijo kmetje časa in trošijo denar po nepotrebnem. Zadeva je pa taka-le: Sejmi so se obdržali, ker bi jih po nekod pogrešali. Na teh sej-mih pa smejo kupovati le določeni kupovalci ali k-večjem mesarji v bližini, ki dobijo potrebno dovoljen-je za nakup živine za oskrbo civilnega prebivalstva. Živinorejci, ki imajo živino na prodaj in nimajo ča-sa, da bi jo gonili na sejme, naj mirno potrpijo do-ma, ker bodo kupovalci, nastavljeni po živinopromet-nem zavodu, sami prišli po živino, katere rabi zavod velikanske množine za oskrbo vojaštva. Radi tega se ni treba bati, da bi ne prodali živine, če ne bode ra-znih barantačev in prekupev. Kateri ima preveč ži-vine v hlevu in bi jo rad oddal, naj to javi tudi žu-panu, ki bode gotovo vesel, če se kmetje sami zgla-sajo. Župani bodo imeli itak velike skrbi, kajti dobili bodo naročilo, da morajo zbrati v svoji občini gotovo število govede, kar se bode zračunalo razumno po vsej deželi. Župani pa bodo morali tudi skrbeti, da se ne uniči živinoreja, da se ne bode torej preveč prodajalo plemenske in tudi ne vprežne živine.

Ali bo cena živini padla?

Nekatere je jelo skrbeti, da bo živina po vojski preveč padla v ceni. Strah je prazen, ker tudi po vojski ne bo živina zrastle iz tal. Najbolj nevarna bi nam znala biti Amerika. Toda tam je padla goveja živina od 51.565.000 glav leta 1907 na 36.000.000 glav leta 1913; torej v šestih letih za 15.000.000. Zapelja-la je kmete visoka cena. Mislili so, da ne bodo več imeli priložnosti tako ugodno prodati. Tako so pro-dali veliko živine, ki bi bila še najboljša za rejo. Ti Američani imajo veliko mešetarstva duha. Saj po-znafe mešetarje! Četudi kupi najboljšo kravo in še tako dobrega vola, ne mara živine doma obdržati, če mu le malo dobička kaže.

Pred kratkim so imeli Američani še veliko ži-vine čez potrebo, zdaj je bodo imeli komaj za svoje potrebe. Leta 1913 so zaklali v Čikagi 7.500.000 pra-

šček ali vsak dan 20.000, govedi 2.500.000, za 1 mil-manj, kakor leta 1905, 5.900.000 ovc, 380.000 telet in 90.000 konj. Cene živilom so za Čikago zelo visoke: 1 kg govedine stane 2 K 80 v, prašičevega mesa 2 K 60 v, ovčjega 3 K 5 v, teletine 3 K, zabela 1 K 50 v, jabolč ali moke 40 v, zelja 50 v, čebule 50 v, 12 jajo 3 K 50 v. Stanovanje stane za delaveca na mesec 90 do 105 K (30 do 35 dolarjev). Delavec, ki noče stra-dati, izhaja prav s težavo.

Avstralija zaenkrat nima dosti živine odveč, ker so imeli tri leta sušo. Kar se da dobiti, vzamejo Angleži. V Argentini se že preveč poklali, v zadnji dobi imajo še kužne bolezni pri živini.

Se bolj kakor pri nas se pozna vojska na Rus-kem. Leta 1913 so prodali na tuje za 1520,1 milijona rubljev, leta 1915 le za 397,2 milijona blaga. Kupili so leta 1913 za 1374 milijonov, leta 1915 za 1114 mil-jonov. Toda to je bilo največ orežja in je gospodarst-vu kaj malo koristilo.

Nekateri ljudje sedaj poprodajo vsa teleta, češ, teleta imajo sedaj izredno lepo ceno, po vojski bo pa cena živini zopet padla. To je popolnoma napačno mnenje. Skrbimo, da bomo imeli dovolj živinskega za-roda, posebno sedaj, ko se bo tekom časa večino sta-rejše živine rekvirirala.

Škropljenje trt proti pero-nospori.

Bohuslav Skalicky, c. kr. vinarski nadzornik za Kranjsko, piše:

Čas škropljenja trt proti peronospori je tukaj! Kjer galice primanjkuje, je treba z njo silno štediti. To se doseže z uporabo galuna, z dobrimi škropilni-cami in s pravilnim delom.

C. kr. kmetijska družba kranjska je izdala na-tančno navodilo, kako je trto škropiti, da se prihra-ni na galici. Naj bi se po njem vsi vinogradniki toč-no ravnali, posebno ker se je pri sedanjem mokrem vremenu bati, da bo letos peronospora prav zgodaj in hudo nastopila.

Navodilo se glasi sledeče:

1. Martinijeva škropilna zmes se pripravi iz čiste vode, galice, galuna in apna. Na vsakih 100 l vode se vzame: za prvo škropljenje ¼ kg galice, ¼ kg galuna in 1¼ do 1½ kg masnega, ugašenega ap-na; za drugo, tretje in nadaljne škropljenje pa ¼ kg galice, ¼ kg galuna in 2 do 2½ kg masnega ugaše-nega apna.

2. Pripravljena voda se razdeli na dva dela. Galica in galun se raztopita, obešena v vreči ali v košku, v enem delu vode, v ostalem delu vode se pa razmeša apno na redek apnen belež.

3. Neposredno predno pričenemo škropiti, vlije-mo polagoma, med vednim mešanjem apnen belež — brez peska — v raztopino galice in galuna, z leseno palico zmes dobro premešamo in jo nato preskusimo z reagenčnim papirjem. Če je dovolj apna, postane v njo pomočen bel fenoltaleinov papir rudeč, oziroma rudeč lakov papir moder (plav). Če se to ne zgodi, je to znamenje, da smo vzeli apna premalo in da ga je treba še nekaj dodati.

4. Več škropilne zmesi, kakor je moremo v 11 dnevu porabiti, ne pripravljamo, ker postaja čim sta-rejša, tem slabejša. Raztopina od galice in galuna (brez apna) se ne pokvari, zato si je pripravimo la-hko več naenkrat, apno pa dodamo vselej šele tik preden škropimo.

5. Škropiti je treba zgodaj in v kratkih presle-dkih. Prvič je škropiti takoj, ko odrasejo trtni po-ganjki dobro ped na dolgo, drugič tik pred ali med cvetenjem, najpozneje pa 14 dni za prvim škropljen-jem. Tretjič škropimo tri tedne za drugim škropljen-jem. Četrtrič škropimo le v mokrem poletju koncem ju-lija. Poznejše škropljenje nima smisla.

6. Škropiti je najbolje v suhem vremenu, brez vetra, ne v najhujši vročini in ne v rosi. Zadnje sto-rimo le v sili. Preden pride prvi dež, se mora škro-pilna tekočina na trti dobro posušiti. Če se to ni zgo-dilo, jo dež opere in škropljenje je treba ponoviti ta-koj, ko nastane stanovitno vreme.

7. Trte je treba s škropilno zmesjo na fino po-škropiti, ne oblivati. Fino škropljenje več izda in se pri njem manj galice porabi. K temu je treba močne škropilnice, dobrega razpršilnika in pravilnega dela.

8. Trtno listje je treba poškopiti ne samo od zgoraj, ampak — kolikor mogoče — tudi po spodnjih in zlasti navzgor obrnjenih straneh. Pri vsakem la-kem škropljenju je treba poškopiti tudi grozdje, in to tako močno, da od njega kar kaplja. Da trte prav-temeljito poškopimo in prihranimo na galici, škropi-mo trtne vrste samo od ene strani in šele ko so te suhe, od druge strani. Tako ne bomo škropili po ne-potrebnem dvakrat in prihranili bomo na galici.

9. Nekaj dni preden škropimo, povežimo — če je le mogoče — vse mladike in omandajmo (oberimo) nepotrebne mladike in zalistnike. Vinograd snazimo od plevela, kajti plevel osenčuje trte, jemlje jim hra-no in povečuje zračno vlago v vinogradu, ki pospe-šuje trtne bolezni.

10. Delajmo natančno po tem navodilu, pa bo-demo imeli dober uspeh. Nemarno ali polovičarsko delo ostane brez uspeha! Prepozno rabljeno ali ne-pravilno pripravljeno ne učinkuje nobeno sredstvo in če je še tako dobro.